

Kommunedelplan for klima, miljø og energi

Medvirknings- og kommunikasjonsplan

Innhold

1. Hva er en medvirkningsplan.....	2
1.1. Hva menes med medvirkning.....	2
1.2. Medvirkning etter plan- og bygningsloven	2
1.3. Oppfølging av medvirkningen	3
2. Medvirkning	4
2.1. Interessenter og målgrupper	4
2.2. Medvirkningsaktiviteter	6
Gjennomført medvirkning i planprogramfasen	6
Planlagt medvirkning i planutkastfasen.....	7
3. Kommunikasjon.....	9
3.1. Kommunikasjon rundt planarbeidet	9
3.2. Hvordan skal kommunen snakke om klima og miljø?	9
4. Referanser	10

1. Hva er en medvirkningsplan

Denne medvirknings- og kommunikasjonsplanen skisserer når og hvordan interessenter skal involveres i utarbeidelsen av ny kommunedelplan for klima, miljø og energi 2024–2032. Planen inneholder en oversikt over medvirkningsaktiviteter og mulige interessenter, en oversikt over kommunikasjonskanaler og en framdriftsplan for medvirknings- og kommunikasjonsarbeidet. Medvirkningsplanen er et levende dokument som skal utvikles underveis i planprosessen for å ivareta behov som dukker opp.

1.1. Hva menes med medvirkning

Medvirkning er definert som «enkelpersoners og gruppers rett til å kunne delta i og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser» (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014, s. 8). Dette betyr at medvirkning er en forutsetning for lokaldemokratisk deltagelse, fordi alle berørte parter får muligheten til å engasjere seg i planutfallet. Det er viktig å skille mellom medvirkning og medbestemmelse i denne prosessen – interessenter har rett til å påvirke planprosessen og det endelige planverket, men har ikke nødvendigvis krav om å få gjennom alle sine innspill.

Kommunal- og moderniseringsdepartementets veileder *Medvirkning i planlegging* (2014, s. 7) skriver følgende om medvirkningens rolle i planleggingen:

«Etter plan- og bygningsloven skal det legges til rette for allmennhetens deltakelse i planprosesser. Hovedmålet for planleggingen er å utvikle et samfunn som ivaretar viktige fellesverdier og gode levevilkår for alle grupper.»

Det er stort engasjement i befolkningen for tematikken som tas opp i kommunedelplan for klima, miljø og energi, og derfor er det både ønskelig og viktig å tilgjengeliggjøre medvirkning gjennom planprosessen. For det første sikrer medvirkning kvalitet i plan- og beslutningsgrunnlaget, fordi bred og aktiv involvering skaper et helhetlig og nyansert kunnskapsbilde. For det andre kan medvirkning forsterke tillit, eierskap og engasjement for temaene og løsningene som fremmes. For det tredje er medvirkning en god plattform for gjensidig læring og demokratiutvikling, samt for kreativitet i planarbeidet.

1.2. Medvirkning etter plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven stiller krav til medvirkning for å sikre åpne planprosesser og like muligheter til å delta i planleggingen (2008). Lovens formålsparagraf, § 1-1, inneholder følgende føringer og prinsippbestemmelser om medvirkning:

- Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner
- Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser
- Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter

Kommunen skal tilrettelegge for medvirkning i alle faser av planarbeidet og påse at medvirkningsaktiviteter blir gjennomført. Det er planprogrammet som setter de overordnede rammene for hvordan medvirkning skal foregå og bidrar til forutsigbarhet og åpenhet rundt planprosessen. Kommunen har særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som

krever spesiell tilrettelegging, blant annet barn og unge. Det skal også sikres gode muligheter for medvirkning også for de som ikke er i stand til å delta direkte.

Kommunedelplanen skal på høring og offentlig ettersyn etter kravene i plan- og bygningsloven. Da er planprogrammet eller planforslaget tilgjengelig for alle, og det åpnes for å stille spørsmål, gi tilbakemeldinger og komme med forslag til endringer.

1.3. Oppfølging av medvirkningen

Det er essensielt for omstillingen til lavutslippssamfunnet at hele samfunnet er med. Derfor er det ønskelig at medvirkningen som utføres i sammenheng med kommunedelplan for klima, miljø og energi blir evaluert. Dette gjøres for både intern og eksterne medvirkning og for både planprogram-fasen og planutkast-fasen. På dette viset legges det opp til kontinuitet i medvirkningen også utover planarbeidet med denne kommunedelplanen, og erfaringer deles internt i kommunen.

Alle innspill skal gjennom merknadsbehandling, altså oppsummeres og vurderes. Dette gjelder uavhengig av når i planprosessen innspillene er sendt inn, format og avsender. Innspillenes relevans for planen vurderes enkeltvis og samlet, og både budskapet og ordlyden til innspillene blir vektlagt. Merknadsbehandlingen skal også si noe om hvordan relevante innspill blir fulgt opp i planarbeidet.

En medvirkningsrapport skal legges ved som vedlegg til endelig utkast av kommunedelplan for klima, miljø og energi. Denne rapporten inneholder oppsummering av medvirkningsaktiviteter, oppsummering av innspillene, innflytelsen innspillene har hatt på arbeidet og egne erfaringer fra medvirkningsprosessen. Medvirkningsrapporten skal offentliggjøres.

2. Medvirkning

Som plan- og bygningsloven krever, er det tilrettelagt for medvirkning i alle faser av planarbeidet. Planprosessen er delt inn i tre faser: prosjektplan, planprogram og planutkast. I slutten av både planprogram-fasen og planutkast-fasen skal det gjennomføres offentlig ettersyn og høring. I planprogram-fasen skal medvirkningen bidra til å forstå hvilke problemstillinger som oppfattes som viktige å inkludere i kommunedelplanen, mens medvirkningen i planutkast-fasen handler om å finne løsninger og tiltak. Formål, målgruppe og metode for medvirkningen vil variere gjennom planprosessen, og medvirkning skal foregå både internt i kommuneorganisasjonen og med eksterne aktører. Medvirknings- og kommunikasjonsplanen differensierer mellom interne og eksterne målgrupper og problemfokuset og løsningsfokuset formål for å være mer oversiktlig med hensyn til forskjellene i formål, målgruppe og metode i de ulike medvirkningsprosessene.

Ulike grupper skal sikres muligheten til å medvirke i planarbeidet. De med høy relevant kompetanse, som fagmiljøer, næringsliv og offentlige instanser, har gjerne gode forutsetninger for å følge med på planprosessen og gi innspill. Vel så viktig som disse innspillene er tilbakemelding fra innbyggerne. Folk flest, ulike foreninger og lag er i varierende grad kjent med fagområdet og planprosessen. Derfor skal kommunen legge til rette for medvirkning tilpasset de ulike gruppene.

2.1. Interessenter og målgrupper

Interessenter er personer, grupper eller organisasjoner som kan påvirke, bli påvirket av eller oppfatte at de kan bli påvirket av planarbeidet og påfølgende tiltak. Dette kan være både interne og eksterne aktører og omfatter også myndigheter.

Ulike interessenter kan involveres i ulik grad gjennom fasene i planarbeidet. Interessenter skal motta oppdatert informasjon om planarbeidet, blant annet gjennom kommunens nettsider, lokal presse og sosiale medier. Interessenter blir kartlagt fortløpende og i løpet av planprosessen med utgangspunkt i følgende spørsmål:

- Hvem blir direkte/indirekte påvirket?
- Hvilke særlig utsatte grupper berøres?
- Hvem ønsker å bli involvert?
- Hvem har ekspertkunnskap som kan være nyttig å ha med i denne planprosessen?
- Hvilke representative organ bør involveres?
- Hvem er mulige samarbeidspartnere?

Kommunedelplanen for klima, miljø og energi omfavner store temaer med mange berørte parter og har derfor behov for medvirkning med et mangfold av målgrupper. Overordnet gjelder dette:

- Tromsøs befolkning, med undergrupper som for eksempel Tromsøs samiske befolkning, barn og unge, eldre, personer med nedsatt funksjonsevne, utviklingslag, og miljøorganisasjoner
- Myndigheter og offentlige instanser, for eksempel Statsforvalteren, fylkeskommunen, forsvaret, Avinor og NVE
- Næringslivet i Tromsø, for eksempel reindriftsnæringen, reiselivsnæringen, byggenæringen, fiskeri- og havbruksnæringen og kraft- og energinæringen
- Forsknings- og utviklingsinstitusjoner (FOU-er), for eksempel Universitetet i Tromsø, Framsenteret og Norsk klimaservicesenter
- Politikere i Tromsø kommune

- Ansatte i Tromsø kommune

Det er vesentlig at medvirkning også foregår internt i kommuneorganisasjonen. Dette skal sikre et helhetlig planverk som er godt forankret i organisasjonen. Prosjektgruppa for kommunedelplanen er lagt opp til å være tverrsektoriell, og har under planprogramfasen hovedsakelig bestått av Enhet for klima, miljø og landbruk og Seksjon for samfunn, innovasjon og næring. Det planlegges for at prosjektgruppa skal forbli tverrsektoriell også videre i planarbeidet.

I utarbeidelsen av planutkastet skal det nedsettes interne arbeidsgrupper. Arbeidsgruppene skal ta for seg ulike plantemaer, som for eksempel biologisk mangfold eller energi. Dette skal sikre at den interne kompetansen brukes effektivt og aktivt, at planen holder en tverrfaglig standard, og at intern medvirkning sikres. Både planprogrammet og planutkastet legges på intern høring før det sendes til offentlig ettersyn, slik at hele kommuneorganisasjonen har mulighet til å gi sine innspill.

En av arbeidsgruppene skal ha medvirkning som hovedfokus, og er ansvarlige for å følge opp medvirknings- og kommunikasjonsplanen. Gruppa skal, så langt det lar seg gjøre, samkjøre medvirkningsaktivitetene knyttet til dette planarbeidet med andre medvirkningsaktiviteter kommunen arrangerer.

2.2. Medvirkningsaktiviteter

Gjennomført medvirkning i planprogramfasen

Periode	Aktivitet	Målgruppe	Hensikt
Kontinuerlig	Orienteringsmøter i politisk hovedutvalg	Folkevalgte i hovedutvalg for miljø, klima og samferdsel	Informere politisk ledelse om planarbeidet og kunnskapsgrunnlaget.
Kontinuerlig	Informasjonsmøter i styringsgruppe	Kommunedirektørens ledergruppe	Informere administrativ ledelse om planarbeidet og kunnskapsgrunnlaget.
Februar 2023	Opprette prosjektside	Alle	Samle oppdatert og lett tilgjengelig informasjon og tydeliggjøre muligheter for dialog.
Februar 2023	Åpne digital forslagskasse	Alle	Å motta spørsmål og innspill til planarbeidet på en enkel og tilgjengelig måte under hele planprosessen.
Mars 2023	Dele prosjektsiden i sosiale medier	Alle	Oppdatert orientering av planarbeidet
Mars 2023	Orienterings- og dialogmøte i Tromsø ungdomsråd	Barn og unge i Tromsø kommune gjennom Tromsø ungdomsråd	Orientering om planarbeidet som grunnlag for diskusjon rundt plantemaer og videre dialog.
Mars 2023	Orientering i internt nyhetsbrev, seksjon for byutvikling	Ansatte i Tromsø kommunes seksjon for byutvikling	Samle tverrfaglig kunnskap og innspill til planprogrammet før det legges på offentlig ettersyn og høring.
Mars 2023	Internt frokostforedrag, seksjon for byutvikling	Ansatte i Tromsø kommunes seksjon for byutvikling	Orientere om planarbeidet som basis for videre dialog og basis for intern høring.
April og mai 2023	Intern høring av planprogram	Ansatte i Tromsø kommune	Samle tverrfaglig kunnskap og innspill til planprogrammet før det legges på offentlig ettersyn og høring.
Mai 2023	Informasjonsmøte for enhet for byplan	Ansatte i Tromsø kommunes enhet for byplan	Samle spisset kunnskap og innspill til planprogrammet.
Juni 2023	Planprogram legges på høring	Alle	Åpne for allmenn medvirkning etter bestemmelser i plan- og bygningsloven.
Januar 2024	Politisk vedtak av planprogram	Folkevalgte i Tromsø kommune	Politisk vedtak.

Planlagt medvirkning i planutkastfasen

Periode	Aktivitet	Målgruppe	Hensikt
Kontinuerlig	Dialogmøte(r) med øvrige aktører ved ønske og behov	Alle	Orienterer om planarbeidet, bidra til oppdatert kunnskapsgrunnlag og diskutere eventuelle tiltak. Åpne for medvirkning fra øvrige aktører som ikke allerede er identifisert for planprosessen.
Kontinuerlig	Digital forslagskasse	Alle	Å motta spørsmål og innspill til planarbeidet på en enkel og tilgjengelig måte under hele planprosessen.
Kontinuerlig	Orienteringsmøte(r) og dialogmøte(r) i politisk hovedutvalg	Politikere i hovedutvalg for miljø, idrett, kultur og samfunnsutvikling	Orienterer om planarbeidet og avklare ved behov.
Kontinuerlig	Orienteringsmøte(r) og dialogmøte(r) i styringsgruppe	Kommunedirektørens ledergruppe	Orienterer om planarbeidet og avklare ved behov.
Kontinuerlig	Interndialog og samarbeid i kommuneorganisasjonen	Ansatte i Tromsø kommune	Orienterer om og diskutere planarbeidet og avklare muligheter og utfordringer knyttet til tiltak.
Kvartal 1 2024	Oppstartsmøte(r) med næringslivsaktører	Næringslivsaktører i Tromsø kommune, herunder også reindriftsnæringen	Orienterer om planarbeidet og bidra til et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Vurderes avholdt basert på sektor og tema. Oppfølging og eventuelle påfølgende arbeidsmøter avklares nærmere avhengig av ønsker og behov som framkommer under oppstart.
Kvartal 1 2024	Dialogmøte med Tromsø ungdomsråd	Barn og unge i Tromsø kommune gjennom Tromsø ungdomsråd	Orienterer om planarbeidet og diskutere eventuelle tiltak. Oppfølging avklares nærmere.
Kvartal 1 og 2 2024	Oppstartsmøte(r) med forsknings- og utviklingsmiljø	Forsknings- og utviklingsmiljø i Tromsø kommune	Orienterer om planarbeidet og bidra til et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Vurderes avholdt basert på tema. Oppfølging og eventuelle påfølgende arbeidsmøter avklares nærmere avhengig av ønsker og behov som framkommer under oppstart.

Kvartal 1 og 2 2024	Oppstartsmøte(r) med miljøorganisasjoner	Miljøorganisasjoner i Tromsø kommune	Orienterer om planarbeidet og bidra til et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Oppfølging og eventuelle påfølgende arbeidsmøter avklares nærmere avhengig av ønsker og behov som framkommer under oppstart.
Kvartal 1 og 2 2024	Dialogmøte(r) med offentlige instanser	Lokale og regionale offentlige instanser, herunder nabokommuner, fylkeskommunen, Statsforvalteren og Sametinget	Dialog rundt respektive ansvars- og fagområder i forhold til kunnskapsgrunnlag og utarbeiding av tiltak.
Kvartal 1 og 2 2024	Dialogmøte(r) med Tromsø kommunes utviklingslag, bygdelag og bydelsråd	Utviklingslag, bygdelag og bydelsråd i Tromsø kommune	Orienterer om og diskutere planarbeidet og eventuelle tiltak med lokalt fokus.
Kvartal 2 2024	Digital eller fysisk mobilisering av unge	Elever og studenter i Tromsø kommune	Orienterer om planarbeidet og motta innspill til eventuelle tiltak.
Kvartal 2 2024	Påfølgende møter med næringsliv, FOU-er, miljøorganisasjoner og andre	Næringslivsaktører, FOU-er, miljøorganisasjoner og andre i Tromsø kommune	Oppfølging etter oppstartsmøter holdt fra november 2023 til januar 2024. Bidra til et oppdatert kunnskapsgrunnlag og diskutere eventuelle tiltak.
Kvartal 2 2024	Borgerpanel om klimatilpasning	Et representativt utvalg av Tromsøs befolkning	Dialog rundt planarbeidet og eventuelle tiltak, økt politisk engasjement og støtte i klimapolitikken. Et samarbeid mellom Tromsø kommune og Universitetet i Tromsø.
Kvartal 2 og 3 2024	Intern høring av planforslag	Ansatte i Tromsø kommune	Åpne for intern medvirkning og kontroll i forkant av offentlig ettersyn og høring.
Kvartal 2 og 3 2024	Høring og offentlig ettersyn av planforslag	Alle	Åpne for allmenn medvirkning etter bestemmelser i plan- og bygningsloven.
Kvartal 2 og 3 2024	Folkemøte under offentlig ettersyn	Alle	Orientering om og diskusjon rundt planarbeidet i et åpent møte, der det er mulig å komme med spørsmål og innspill.
Kvartal 3 2024	Politisk vedtak av planforslag	Folkevalgte i Tromsø kommune	Politisk vedtak

3. Kommunikasjon

3.1. Kommunikasjon rundt planarbeidet

Involvering i planarbeidet avhenger av tydelig og tilgjengelig kommunikasjon. Kommunikasjon i seg selv når ingen klimamål, men kommunikasjon kan være nøkkelen til økt kunnskap, endringsvilje og raskere omstilling. Dessuten legger god kommunikasjon til rette for medvirkning, samarbeid og involvering.

Lokalavisene brukes til å varsle oppstart av planarbeidet og nye høringsperioder. Dette er lovpålagt gjennom plan- og bygningsloven. Lokal presse brukes i hovedsak til å nå ut til mange med enkle budskap.

Sosiale medier brukes til å informere om arbeidet på lik måte som i avisene, altså gjennom korte innlegg som når mange. Sosiale medier benyttes også til å tydeliggjøre andre relevante temaer knyttet til klima, miljø og energi, og til å invitere til åpne møter og andre muligheter for medvirkning. [Kommunens profil på Instagram](#) vil være en nyttig kanal til dette.

[Kommunedelplan for klima, miljø og energi har en egen nettside](#). Denne siden skal brukes gjennom hele planprosessen for å gjøre relevant informasjon tilgjengelig for allmennheten. Informasjonen som legges ut her er mer kompleks enn hva som deles i aviser og på sosiale medier, men antas til gjengjeld å nå ut til færre. Nettsiden er også en viktig portal for å komme med innspill, blant annet gjennom den digitale forslagskassen.

[Det er opprettet en epost-adresse knyttet til arbeidet med kommunedelplan for klima, miljø og energi](#). Denne er operativ under planarbeidet, og er en mulig kanal for å sende inn innspill eller spørsmål om kommunedelplanen. Andre mulige kommunikasjonskanaler er å sende epost til [Tromsø kommunes postmottak](#), og å sende brev til: Tromsø kommune, Rådhuset, Postboks 6900, 9299 Tromsø.

3.2. Hvordan skal kommunen snakke om klima og miljø?

Klimakommunikasjon er et sentralt og gjennomgående virkemiddel for alt av kommunens arbeid innen klima og miljø. Klimakommunikasjon utgjør en del av det holdningsskapende arbeidet kommunen gjør og handler om hvordan vi skal fortelle klimahistorier på en engasjerende, oppløftende og inkluderende måte.

Målet med klimakommunikasjonen er at klima- og miljøspørsmål skal oppleves som nært, personlig, menneskelig og pressende slik at klima- og miljøvennlighet blir mer inspirerende og stimulerer til fellesskap. Kommunikasjonen skal være oppfordrende, faktabasert og vennlig, og bidra til å løfte fram muligheter og kvaliteter som gjør Tromsø til en attraktiv og bærekraftig kommune å bo i.

Gjennom arbeidet med kommunedelplan for klima, miljø og energi ønsker kommunen å utvikle effektive metoder for å formidle klima- og miljøarbeid. Å fortsette arbeidet med klimakommunikasjon kommer til å bli en del av handlingsprogrammet knyttet til det endelige utkastet av kommunedelplan for klima, miljø og energi.

4. Referanser

Kommunal- og distriktsdepartementet. (2014). Medvirkning i planlegging [brosjyre/veiledning]. [Les veilederen Medvirkning i planlegging her](#)

Plan- og bygningsloven. (2008). Lov om planlegging og byggesaksbehandling. (LOV-2008-06-27-71). Lovdata. [Les plan- og bygningsloven her](#)